

تحول ادراک، زبان، خواسته‌ها و اختلال نارسایی توجه/فزون کنشی

Development of Perception, Language, Desires and Attention-Deficit/Hyperactivity disorder

بررسی چکیده‌های پژوهشی در این فصلنامه با هدف آشنا ساختن دانشجویان با قلمروهای جدید پژوهشی طراحی شده است. در این بخش از بُعد تحول شناختی، ادراک و یادگیری زبان در دوران دبستان، از بُعد تحول عاطفی، تأثیر برآورده شدن خواسته‌های کودکان و از دیدگاه مرضی، تحول اختلال نارسایی توجه/فزون کنشی از کودکی تا نوجوانی بررسی می‌شوند.

Fabricius, W. V., Boyer, Ty W., Weimer, A. A., & Carroll, K. (2010). True or false: Do 5-year-olds understand belief? *Developmental Psychology*, 46(6), 1402-1416.

درست یا غلط: آیا ۵ ساله‌ها باورها را درک می‌کنند؟

به منظور بررسی این فرضیه که کودکان پیش از آنکه باورها را درک کنند، از یک روی آورد ادراکی برای استدلال درباره حالت‌های ذهنی استفاده می‌کنند، ۳ پژوهش (۱۸۸ نفر) انجام شد. این پژوهش‌ها بر مبنای این فرض که دستیابی ادراکی در آزمون باور درست را می‌توان براساس یک الگوی تحولی عملکرد U شکل پیش‌بینی کرد، شکل گرفتند: ۳ ساله‌ها که در استدلال برای واقعیت باید موفق شوند، ۴ تا ۵ ساله‌ها که از استدلال دستیابی ادراکی سود می‌جویند و شکست می‌خورند و کودکان بزرگتر که از استدلال باور استفاده می‌کنند و موفق می‌شوند. نتایج پژوهش اول، دو الگوی پیش‌بینی متفاوت را در آزمون باور درست نشان داد. نتایج پژوهش ۲، وجود تفسیرهای متفاوت متعدد بر مبنای ضرورت‌های عملی ممکن و بازدارنده آزمون‌های باور درست را تأیید نکرد. در مطالعه ۳، کودکان براساس استفاده از دو روش طبقه‌بندی و سه راهبرد استدلال (استدلال واقعیت، استدلال دستیابی ادراکی، استدلال باور)، مقایسه شدند. نتایج دو روش مشابه بودند. هر دو روش نشان دادند که اکثر کودکان از روی آورده‌های مشابهی در انجام تکالیف سود می‌جویند و تا ۶ سالگی که اغلب کودکان درباره باورها استدلال می‌کنند، ادامه می‌یابد. بنابراین، بیشترسنجی درک باورهای غلط که در بررسی‌های پیشین مشاهده شده است، ناشی از شکست اکثر مطالعات پیشین در تشخیص استفاده کودکان از استدلال دستیابی ادراکی است. نتایج، استلزام‌های نظری متعددی را که از فرضیه دستیابی ادراکی پیروی می‌کنند، مطرح کردند.

Atance, C. M., Bélanger, M., & Meltzoff, A. N. (2010). Preschoolers' understanding of others' desires: Fulfilling mine enhances my understanding of yours. *Developmental Psychology*, 46(6), 1505-1513.

درک کودکان پیش‌دبستانی از خواسته‌های دیگران: برآورده شدن خواسته‌های من درک مرا از شما افزایش می‌دهد.

پژوهش حاضر، بر مبنای تکلیف هدیه‌دادن به مادر - زمانی که خواسته‌های کودکان با خواسته مادر تفاوت دارد، بتوانند خواسته‌های مادر خود را تشخیص دهند - طراحی شد. تحول این توانایی بدین ترتیب بود: ۳ و ۴ ساله‌ها بسیار ضعیف‌تر از ۵ ساله‌ها عمل کردند (آزمایش ۱). شکل اصلاح شده این تکلیف (آزمایش ۲) نشان داد که ۳، ۴ و ۵ ساله‌هایی که خواسته‌های آنها برآورده شده بود به طور معناداری بیشتر از کودکانی که خواسته‌های آنها برآورده نشده بود، هدیه مناسبی برای مادران خود انتخاب کردند. به طور کلی، کودکانی که تقریباً خواسته‌های مورد انتظارشان برآورده شده بود نسبت به کودکانی که خواسته‌های آنها برآورده نشده بود، بهتر عمل کردند. تحلیل توضیح‌های کلامی کودکان شواهد همگرایی را فراهم آورد: برآورده شدن خواسته‌ها، تمایل کودکان را برای سازش با دیدگاه مادران خود و تناسب انتخاب‌های خود با در نظر گرفتن خواسته مادران، افزایش می‌دهد. محور اصلی بحث را چگونگی برآورده شدن خواسته‌های کودکان و تأثیر آن بر افزایش

توانایی کودکان برای در نظر گرفتن خواسته‌های دیگران، تشکیل داد.

Rahbari, N., & Sénéchal, M. (2010). Learning to read and spell in Persian: A cross-sectional study from Grades 1 to 4. *Developmental Psychology*, 46(6), 1514-1527.

یادگیری خواندن و هجی کردن فارسی: مطالعه مقطعی کلاس اول تا چهارم

تحول خواندن و هجی کردن فارسی ۱۴۰ کودک کلاس اول تا چهارم ایرانی، بررسی شد. فارسی حروف صدادار بسیار هماهنگی در نوشتن دارد، اما وضوح به کارگیری آن متفاوت است زیرا ۳ واج از ۶ واج مصوت با حروف مشخص نمی‌شوند. فارسی در هجی کردن نیز متفاوت است زیرا ۶ واج بیش از یک املائی صحیح دارند. با هدف بررسی این که آیا اثر واژگانی - استفاده از کلمه‌ها بیش از غیرکلمه‌ها - وضوح خواندن و ثبات هجی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، پژوهش حاضر صورت گرفت. بررسی نشان داد که کودکان طی سالهای تحصیلی، بیشتر از کلاس اول به دوم، خوانندگان و هجی‌کنندگان کارآمدتری شدند. برای خواندن، اثر واژگانی با کلمه‌های واضح از آغاز کلاس دوم آشکار می‌شود، اما اثر واژگانی با کلمات پیچیده تا کلاس چهارم مطرح نمی‌شود. همانطور که انتظار می‌رفت اندازه اثر وضوح خواندن در خلال سالها کاهش یافت. با این حال برای هجی کردن، هیچ اثر واژگانی برای کلمه‌های باثبات یا بی‌ثبات دیده نشد. افزون بر آن، اثر ثبات بیشتر شد و به صورت نظام‌دار در طول سالهای تحصیل کاهش نیافت. از دیدگاه تحولی جالب‌ترین یافته این بود که شفافیت خواندن و هجی کردن چند نگرانه‌ای‌ها، خواندن و هجی کردن را در کلاسهای اول و دوم تحت تأثیر قرار داد، اما ویژگی‌های کلمه به عنوان نتیجه به دست آمده از انجام تکالیف خواندن و نوشتن، در کلاس سوم و چهارم اثر متفاوتی را به همراه داشت. این بررسی آسیب‌پذیری الگوی ارائه و پردازش کودکان در مراحل اولیه تحصیل و سرعت ارائه و پردازش ناشی از انجام تکالیف خواندن و نوشتن را برجسته ساخت.

Malone, P. S., Van Eck, K., Flory, K., & Lamis, D. A. (2010). A mixture-model approach to linking ADHD to adolescent onset of illicit drug use. *Developmental Psychology*, 46(6), 1543-1555.

روی آورد الگوی ترکیبی برای پیوند دادن ADHD به نوجوان در شروع استفاده از مواد مخدر

پژوهش‌های پیشین مبین این امرند که اختلال نارسایی توجه/افزون کنشی (ADHD) با استفاده از مواد مخدر (مستقل از مشکلات رفتاری) ارتباط دارد. در پژوهش حاضر، پژوهشگران کوشیدند تا با بررسی مشارکت بین مسیرهای نشانگان ADHD طی دوران کودکی و نوجوانی و شروع استفاده از مواد مخدر به دو شیوه - با کنترل مشکلات رفتاری و بدون کنترل این مشکلات - به غنای ادبیات پژوهشی در این زمینه بیافزایند. بدین منظور، در یک مطالعه طولی ۷۵۴ دختر و پسر کودکستانی، با استفاده از یک الگوسازی ترکیبی رشد تلفیقی (الگوی گزارش والدین از مسیرهای نشانگان ADHD) و تحلیل ADHD بازمانده (الگوی گزارش جوانان از شروع استفاده از مواد مخدر غیرمجاز) آزمون شدند. نتایج، یک الگوی سه سطحی از مسیرهای ADHD را نشان دادند: یک سطح با حداقل یا بدون نشانگان طی کودکی و نوجوانی، سطح دیگر به شکل محدب (افزایش و سپس کاهش نشانه‌ها) در طول زمان و سطح سوم (الگوی مقعر) نوجوانان به صورت معنادار، زودتر از سطح با حداقل مشکل، استفاده از مواد مخدر را شروع کردند، سطح دوم (الگوی محدب) بین این دو سطح قرار گرفت (اما با دو سطح دیگر تفاوت معناداری نداشت). نتایج به دست آمده، هنگامی که پژوهشگران مشکلات رفتاری را به عنوان متغیر هم‌پراکنش (covariate) به الگو افزودند، تغییر نکردند. در باره استلزامهای نظری و عملی یافته‌ها بحث شد.

ترجمه زهره صیادپور

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران جنوب